

MUHÂRİB (Benî Muhârib)

(بنو محارب)

Adnâniler'e mensup
bazı kabilelerin adı.

Muhârib b. Hasafe. Kays Aylân'ın bir koludur; nesebi Muhârib b. Hasafe b. Kays Aylân vasıtasıyla Adnân'a ulaşır. Başlıca kolları Cesr, Tarîf ve Hudr olup Necid'in güneyindeki dağlık kesimde Gatafân, Süleym ve Hevâzin kabilelerine ait bölgeye komşu topraklarda göçebe hayat sürüyordu. Bu akraba kabileler "esâfî'l-Arab" (Araplar'ın tencere taşları, sacayağı) denilen üçlü bir ittifakla birbirine bağlanmıştı (İbn Habîb, *el-Muḥabber*, s. 234). Câhiliye devrinde Âmir b. Sa'saa kabilesinin saldırısıyla başlayan aralarındaki düşmanlık, Muhârib b. Hasafe'nin Yevmü Şevâhıt diye bilinen savaşta kesin bir zafer kazanmasına kadar uzun süre devam etmişti. O dönemde Ukâz bölgesinde dikili Hevâzin'e ait Cihâr adlı puta tapan Benî Muhârib din hizmetlerinin yürütülmesine de katkıda bulunuyordu.

Hz. Peygamber, hicretten önce ticaret ve hac maksadıyla Mekke'ye gelen putperest Araplar'ı İslâm'a davet ederken Muhârib b. Hasafe kabileyle de görüşmüş, fakat kabile mensupları diğerleri gibi davetini reddederek kendisine karşı çok ağır davranışlarda bulunmuşlardı. İslâm'a düşmanlığını hicretten sonra da sürdüren Benî Muhârib'in 3 (624) yılında Gatafân'dan Sa'lebe b. Sa'd oğullarıyla birlikte Medine'ye baskın hazırlığı içinde olduğu duyulunca onlara karşı Züemer ve ertesi yıl Zâtürrikâ' gazveleri düzenlendi. 6 (627) yılında Resûl-i Ekrem'in Benî Kuratâ üzerine gönderdiği Muhammed b. Mesleme kumandasındaki seriyeye Benî Muhârib'e ait bir kabile ile karşılaşılıp çatışmaya girmiş, Benî Muhârib'den bazıları öldürülmüş, kabileye ait davarlara ve develere el konulmuştu. Aynı yıl Muhârib b. Hasafe'ye, Sa'lebe ve Enmâr'a karşı önce Muhammed b. Mesleme, ardından Ebû Ubeyde b. Cerrâh kumandasında birlikler sevk edilmiştir. Bu olaylar, Benî Muhârib ve Gatafân'ın bazı kollarının bir arada veya birbirine çok yakın topraklarda yaşadığını göstermektedir. Muhtemelen bu beraberlik sebebiyle bazı kaynaklarda Benî Muhârib, Gatafân'ın bir kolu olarak gösterilmiş ve yine Züemer Gazvesi sırasında Hz. Peygamber'i gizlice öldürmeye çalışan, fakat mucizevi şekilde kılıcını elinden düşürüp müslüman olan Dû'sür b. Hâris el-Muhâribî, Gatafân'a nisbet edilmiştir (İbn Hişâm, II, 203, 205).

Resûl-i Ekrem, Muhârib b. Hasafe'nin 10 (631) yılında müslüman olmak istediklerini bildirmek üzere Medine'ye gönderdiği on kişilik heyette yer alan, Mekke döneminde İslâm'a davet ettiği kabilelerden bir kişiyle karşılaşmış, önceki görüşmelerinde ona ağır hakaretle bulunan bu şahıs, eski kabilelerden sadece kendisinin hayatta kaldığını söyleyerek İslâm'a girebildiği için Allah'a hamdetmiştir. Hz. Peygamber'in vefatından sonra baş kaldıran Muhârib b. Hasafe, İkrime b. Ebû Cehil tarafından itaat altına alınmıştır. Daha sonra Irak fetihlerine katılan kabile Kûfe'de Temîm, Esed ve Gatafân'la birlikte aynı mahalleye yerleştirilmiştir. Sahâbî Târik b. Abdullah, Sevâ b. Hâris, ünlü şairlerden Lakî b. Bükeyr ve Abdurrahman b. Seyhân bu kabileye mensuptur.

Muhârib b. Fihir. Kureyş'in kollarındandır; nesebi Muhârib b. Fihir (Kureyş) b. Mâlik vasıtasıyla Adnân'a ulaşır. Hz. Peygamber'in baba tarafından dördüncü dedesi Kusay b. Kilâb, Kureyş kabilelerini Kâbe'nin çevresine yerleştirdiği sırada Mekke'nin dışındaki kalan Kureyşü'z-zevâhir'e dahil edilmiştir. Yarı göçebe bir hayat süren ve diğer kabilelerle kervanlar üzerine düzenledikleri saldırılarla tanınan Kureyşü'z-zevâhir savaşçılık yeteneğini üstünlük sebebi sayar ve Kâbe çevresinde yaşayan kollara (Kureyşü'l-bitâh) karşı bununla övünürdü. İki tarafın birlikte çıktığı savaşlarda ortak ordunun öncü kuvvetleri onlardan seçilirdi. Kureyş'in Mutayyebûn-Ahlâf iç çekişmesinde tarafsız kalan ve Hilfü'l-fudûl antlaşmasına da girmeyen Benî Muhârib, yine akraba kabilelerden Benî Abd b. Maîs (Muays) ve Benî Edrem b. Gâlib'le ittifak kurmuştu. Câhiliye devrinde Ficâr savaşlarına katılan Muhârib b. Fihir'in Benî Cumah ile yaptığı ve düşmanına büyük kayıplar verdirdiği Redmü Benî Cumah savaşı meşhurdur. O dönemde Benî Damre ile de düşmanlık ortaya çıkmış ve iki taraf arasında karşılıklı saldırılar olmuştur.

Hz. Peygamber, Kureyş kabilelerini İslâm'a davet için toplantıya çağırdığında Benî Muhârib b. Fihir onu reddetti. Kabilenin ileri gelenlerinden Kürz b. Câbir 2 (623) yılında Medine'ye bir baskın düzenledi. Kureyş'in şair ve cengâverlerinden olan Benî Muhârib lideri Dırâr b. Hattâb, Uhud ve Hendek gazvelerinde müslümanlara karşı savaştı. Kürz b. Câbir, Hudeybiye Antlaşması'nın yapıldığı günlerde İslâm'ı kabul etti ve Hz. Peygamber tarafından seriyeye kumandanı olarak görevlendirildi (6/627); fetih ordusunun Mekke'ye

girişi sırasında Handeme'de bir grup müşriğin saldırısı yüzünden çıkan çatışmada şehid düştü. Kabilenin diğer mensupları da reisleri Dırâr'la birlikte fethin ardından müslüman oldular. I. Mervân ile yaptığı Mercirâhit savaşında öldürülen Dahhâk b. Kays ve II. Yazîd zamanında Medine valiliği görevinde bulunan oğlu Abdurrahman, Anadolu üzerine düzenlediği akınlar dolayısıyla Habîbü'r-Rûm denilen Habîb b. Mesleme, muhaddis Ahmed b. Muhârib ve Mâlikî fakihî Mâlik b. Ali kabilenin meşhur simalarındandır. Muhârib b. Fihir'den Abdümelik b. Katan gibi bazıları da Endülüs'e yerleşerek nesillerini orada devam ettirdiler.

Muhârib b. Subâh. Esed b. Rebâtü'l-Feres'in bir kolu olup adını Muhârib b. Subâh b. Atîk'ten alır. Ünlü şair Mezyed b. Abdel el-Esedî bu kabiledendir.

Muhârib b. Amr. Abdülkays'ın bir kolu olup adını Muhârib b. Amr b. Vedfa'dan almıştır. Bahreyn bölgesinde oturan kabile, Hatâme b. Muhârib'e nisbetle "hatâmiyye" (hutâmiyye) denilen ve kılıç kıran zırhlarıyla tanınmıştır. İslâm'ı kabulleri sırasında kabileden Muhârib b. Zeyd ve amcasının oğlu Ubeyd b. Hemmâm elçi olarak Hz. Peygamber'e gelmişlerdi. Kaynaklarda yine Adnânî kabilelerden Muhârib b. Mür b. Üd b. Tâbiha'nın ismi de geçmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'l-Kelbî, *Cemhere* (Nâcî), s. 119-123; Vâkîdî, *el-Megâzî*, I, 193-196; II, 534, 552; Ma'mer b. Müsennâ, *Eyyâmü'l-'Arab* (nşr. Âdil Câsim el-Beyâtî), Beyrut 1407/1987, I, 343-344; İbn Hişâm, *es-Sire*, II, 203-205; İbn Sa'd, *eş-Tabakât*, I, 71, 77, 216, 299; II, 34, 86; III, 55; V, 255, 437; Mus'ab b. Abdullah ez-Zübeyrî, *Nesebü Kureyş* (nşr. E. Lévi – Provençal), Kahire 1982, s. 447-448; İbn Habîb, *el-Muḥabber*, s. 168-170, 234-235; a.mlf., *el-Münemmak*, s. 31, 83, 123-125, 272-273; İbn Kuteybe, *el-Ma'ârif* (Ukkâşe), s. 68, 79-82; Belâzürî, *Ensâbü'l-eşraf* (nşr. Mahmûd Firdevs el-Azm), Dimaşk 2000, XII, 255-264; Müberred, *Nesebü 'Adnân ve Kahtân* (nşr. Abdülazîz el-Meymenî), Kahire 1354/1936, s. 2, 3, 12; Taberî, *Târih* (Ebû'l-Fazl), II, 555-559; VIII, 183; İbn Düreyd, *el-İştikâk*, s. 292, 321; İbn Hazm, *Cemhere*, s. 206-207, 248-250, 259-260, 295, 297; Bekrî, *Mu'cem*, I, 164, 215, 545; II, 870, 909, 990; Sem'ânî, *el-Ensâb*, II, 235, 378; V, 207; Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân*, I, 252, 421, 444; III, 40, 56, 221, 421, 495; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, II, 142, 174, 298; a.mlf., *el-Lübâb*, III, 170-171; Kalkaşendî, *Nihâyetü'l-ereb* (nşr. İbrâhîm el-Ebyârî), Kahire 1991, s. 415; Cevâd Ali, *el-Mufaşşal*, IV, 29, 211, 252, 485; IX, 345; W. M. Watt, *Muhammed at Medina*, New York 1981, s. 90-91; Kehhâle, *Mu'cemü kabâ'ili'l-'Arab*, Beyrut 1991, II, 1043; G. Levi Della Vida, "Muhârib", *IA*, VIII, 504-505.